

Tieteellisten kirjastojen suunnittelua

Ilkka Mäkinen, Puoli metriä mietintöjä: tieteellisten kirjastojen ja infomaatiopalvelujen suunnittelun kehitys Suomessa toisen maailmansodan jälkeen. Tampere 1989. 181 s. (Tampereen yliopiston kirjastotieteen ja informatiikan laitoksen tutkimuksia 31.)

Tämän kirjoituksen tarkoituksena ei ensisijaisesti ole esittää varsinaista tieteellistä arviota Ilkka Mäkisen tutkimuksesta. Lieneekö se ollut toimituksenkaan tarkoituksena, koskapa se pyysi kirjoittajaksi henkilöä, joka mitä suurimmassa määrin on asianosainen. Toimitus lienee ollut kiinnostuneempi siitä, mitä muita mietteitä julkaisu mukana olleessa herättää kuin ällistyksen; olen näet havainnut muuttuneeni jo tutkimuskohteeksi, vaikka mielestäni olenkin kaikkea muuta kuin historian hahmo!

On ilahduttavaa, että tieteellisen kirjastotoiminnan suunnittelua on ryhdytty tutkimaan ja että se tapahtuu tällä tavoin vakavasti kuin mitä Mäkinen on tehnyt. Mukana olleena olen tietenkin kiinnostuksella tutustunut siihen, miltä toimintamme näyttää ulkopuolisen tutkijan silmissä. Esitän seuraavassa näkökohtia, jotka täydentävät Mäkisen muovaamaa kuvausta; joissakin kohdin esitän myös eriäviä tulkintoja, joiden tarkoituksena ei ole ensi sijassa kritiikki vaan näkökulmien täydentäminen. En pane lainkaan pahakseni, vaikka kommenttini houkuttelisivat Mäkisen jatkamaan keskustelua.

Tutkimuksen metodista

Historiantutkimus on perinteisesti suhtautunut kriittisesti aikalaisten muistikuviiin, samoin kuin paljolti painettuihin muistelmiinkin. Ilmeisin epäluotettavuuden syy on tietenkin muistikuvien hataruus; muistelmiin ei ole paljoakaan luottamista, ellei kirjoittaja ole pitänyt yksityiskohtaista päiväkirjaa. Toinen epäluotettavuuden aiheuttaja on näkökulma; toisin kuin toimijana kirjoittaja muistelijana tuntee jo tapahtumien myöhemmän kulun, minkä vaikutusta ei ole helppo eliminoida.

Muistikuvien ongelmallisuus perustelee paljolti sen, että Mäkinen on suhtautunut niihin kriitti-

sesti. Hän sanoo käyttäneensä säästeliäästi haastatteluissa saamiaan tietoja eikä hän liioin ole niihin viitannut.

"Yhtenä syynä on se, että haastattelemani henkilöt ovat vielä hyvissä sielun voimissa: heidän oikeutensa ja velvollisuutensa on julkistaa henkilökohtaiset muistonsa." (S. 9)

Kuten pyrin osoittamaan, Mäkinen olisi voinut hyötyä tuntuvasti enemmän haastatteluista. Niiden avulla hän olisi kyennyt selittämään tapahtumien kulkua ja osoittamaan yhteyksiä, mitä pidän tärkeämpänä kuin menneisyyden rekonstruointia. Pidän tutkijan tehtävänä ammentaa kaikista saatavilla olevista lähteistä; mistään sitä vastoin ei löydy perusteita, jotka pakottaisivat ketään meistä mukana olleista kirjoittamaan muistelmia!

Mutta asiaan! Ensimmäisenä kysymyksenä nousee esille tehtävän rajaus. Mäkinen ilmoittaa keskittyneensä selvittämään suunnittelun kehitystä, ei sitä mitä käytännön tasolla on tapahtunut.

"En tutki niinkään sitä, mitä on todella objektiivisesti tapahtunut, vaan näkemyksien ristiriitoja, pelkoja ja toiveita. Ne ovat subjektiivisia asioita, mutta suunnittelu onkin tarkoitettu konkretisoimaan subjektiivista. En tule esittämään tilastoja todistaakseni kehityksen kulke- neen tietyllä tavalla, en tutki kirjasto- ja infomaatiopalvelutoiminnan todellisuutta vaan suunnittelun todellisuutta."

Kirjastojen todellisuuden puolelle Mäkinen ilmoittaa astuvansa ainoastaan etsiessään niitä impulseja, jotka ovat synnyttäneet suunnittelun tarvetta.

En pidä tällaista tehtävän rajausta onnistuneena. En liioin ole selvillä, mitä Mäkinen nimenomaan tässä yhteydessä tarkoittaa toteamuksellaan, että "suunnittelu onkin tarkoitettu konkretisoimaan subjektiivista". Kirjastosuunnittelu ei liikkunut ideoitten maailmassa vaan nousi reaalisista tarpeista, minkä takia sitä ei voida erottaa kirjastojen toiminnasta. Yhdessä lähdeaineiston rajauksen (haastattelut) kanssa tämä lähestymistapa jättää esityksen tietyllä tavalla tyhjiöön. Olen vakuuttunut siitä, että todellisuuden analysointi on ainoa tie kirjastoalan vaikuttajien kannanottojen ja toimenpiteitten ymmärtämiseksi.

Jos tapahtumista ryhdytään selittämään pääasiallisesti laajemmista kehyksistä tai peräti erilaisista yhteiskuntatieteellisistä teorioista käsin, ollaan hyvin lähellä induktiivista selittämistä. Mäkisen valitsema menettelytapa on johtanut mm. siihen, että hän näyttää hyväksyneen sellaisinaan ne mielipiteet, joita me mukana olleet olemme erilaisissa asiakirjoissa eri aikoina esittäneet. Kuitenkin tutkijan olisi tullut asennoitua niihin samalla tavalla kriittisesti kuin haastatteluihinkin ja pyrkiä analysoimaan puheenvuorojen motiiveja ja yhteyttä vallinneen tilanteen kanssa.

Historiantutkimukselle ominaisen analyysin puuttuminen näkyy esimerkiksi silloin kun Mäkinen käsittelee eduskunta-aloitteita. Kirjastotoimintaa koskeneet aloitteet eivät suinkaan olleet automaattinen osa eduskunnan työskentelyä tai kansanedustajien itsensä inspiroimaa toimintaa. Aloitteiden laatimista edelsi pitkä toimeliaisuus, jossa impulssi oli yleensä lähtenyt eduskunnan ulkopuolelta. Mäkinen kirjaa aloitteet allekirjoittajansa nimiin miettimättä, mikä niitten kytkentä oli kirjastojen ja sitä tietä suunnittelun todellisuuteen.

Selittäviä tekijöitä tarjoaisi varmasti myös sen tutkiminen, millaisia ambitoita yksittäisillä henkilöillä ja heidän laitoksillaan oli. Kehitystä eteen päin vieneiden henkilöiden joukko oli niin pieni, että yksilöiden luonteenpiirteilläkin oli oma merkityksensä, samoin sillä tilanteella, missä kannanotot esitettiin. Ja ketkä todella olivat vaikuttajia?

Sanavalinnoista

Mäkinen on jäsentänyt käsittelemänsä toisen maailmansodan jälkeisen ajan periodeihin, joille hän on antanut nimet: new deal (1944–1950/54), rakennustyön aika (1950/54–1962/64), renessanssi (1962/64–1971), rationalismin aika (1972–1981), inkrementalismin aika (1981–).

En voi kieltää, että jossakin määrin oudoksun Mäkisen sananvalintaa, kun hän kuvaa sodanjälkeistä aikaa Franklin D. Rooseveltin termillä "new deal". Ymmärrän Mäkisen mieltymyksen tähän hyvältä tuntuvaan löytöön, mutta en näe sille perusteita. Järkevämpää olisi ollut puhua jälleerakentamisesta, sillä siitähän kirjastojenkin toiminnassa ensi sijassa oli kysymys. Niin ikään olisi ollut hyödyksi pohtia hieman pitempään sitä Mäkisen esille nostamaa seikkaa, miksi myös kirjasto- ja dokumentaatiotoiminnan alalla suuntau-

duttiin länteen. ASLA-varat olivat eri muodoissaan tietenkin tärkeä tekijä. Olennaisempaa sodanjälkeisessä tilanteessa kuitenkin oli avautuminen ulkomaille, Skandinavian ulkopuolelle. Koska Eurooppa oli raunioina, vaihtoehtoja Yhdysvalloille ei ollut. Ja milloin aikaisemmin meillä oli suuntauduttu itään? Ei milloinkaan itsenäisyyden aikana.

Toinen nimistöä koskeva kysymykseni suuntautuu 1960-lukua kuvaavaan termiin "renessanssi": mikä oli syy ja mikä oli seuraus? Suunnittelu saattoi elää renessanssia, eivät kuitenkaan kirjastot, joissa pikemminkin tunnettiin suurta huolestuneisuutta; valtiovalta panosti korkeakoululaitoksen ja tutkimustoiminnan laajentamiseen, mutta näytti unohtaneen kirjastot. Olisi ollut tärkeätä pohtia sitä tilannetta, joka syntyi korkeakoulujen kehittämislänsäädännön vaikutuksesta ja sen heijastumisesta kirjastojen suunnitteluboomiin. Mäkinen kylläkin ottaa tämän näkökulman esille mutta vasta yhteenvedossaan, jolloin se ei enää toimi selittävänä instrumenttina. Korkeakoulujen muiden toimintojen kehittäminen oli sidottu opiskelijapaikkoihin; kirjastoista todettiin pelkästään, että korkeakoulut oli varustettava asianmukaisin kirjastoin. Mikä oli asianmukainen? Ainakaan kirjastoista vastaavien mielestä tähän tavoitteeseen ei kiinnitty minkäänlaista huomiota. Pikemminkin näytti siltä, että kun kaikki muut resurssit oli normitettu ja kun tämä normitus kasvatti korkeakoulubudjettia yli sille asetetun vuotuisen kasvutavoitteen, korkeakoulubudjetin kokonaiskasvua pyrittiin jarruttamaan, jolloin mm. havaittiin voitavan säästää tinkimällä kirjastojen voimavarojen kehittämisestä.

Yritykset kehittää tieteellisten kirjastojen suunnitteluorganisaatiota sisälsivät tietysti myös pyrkimyksiä hankkia kirjastoille suurempaa tunnistusta. Mutta keskeisenä tavoitteena oli kuitenkin pyrkimys varmistaa se, että kirjastojen tarpeet olisi otettu asianmukaisella tavalla huomioon vuotuisessa budjettikäsittelyssä. Tämä oli primaari tavoite 1960-luvun jälkipuoliskolla ja 1970-luvun alussa.

Otsikko "Rationalismin kausi" sitä vastoin kuvaa hyvin niitä yrityksiä, joita 1970-luvulla tehtiin kirjastojen toimintaedellytysten kehittämiseksi. Rationalismiin oli monia syitä. Palaan tuonnempana siihen, että rationaalien menetelmien toivottiin voivan auttaa luotsaamaan selvitystyö kirjastojen keskinäisten etuvastakohtien ohi. Tärkeämpänä motiivina oli pyrkimys kohota

pelkkien vaatimusten ja protestien esittämisestä asioitten analysointiin, minkä tulisi mielestäni ohjata kirjastoista vastaavien toimintaa yhä edelleenkin. Analyysin avulla yritimme myös löytää yhteisen kielen päättäjien kanssa.

Politiikkaa

Entäpä sitten Mäkisen esille ottamat poliittiset signaalit, aluepolitiikka ja hajasijoitus, jotka tässä byrokraattisesti täydellisessä suunnittelussa hänen mielestään sivuutettiin. Näin meneteltiin Mäkisen mielestä erityisesti laadittaessa ehdotuksia tieteellisten kirjastojen valtakunnallisten tehtävien hoitamisesta. Mäkisen tarkoittamat poliittiset signaalit olivat mahdottomia toteuttaa; mitä tuossa vaiheessa olisi voitu hajasijoittaa, ellei haluttu ryhtyä siirtämään Helsingin yliopiston kirjastoresursseja yliopiston ulottumattomiin jollekin toiselle paikkakunnalle. Hajasijoitettavaa ei kansalliskirjastossa tai ns. keskusyksikössä ollut. Olisiko kansalliskirjaston tehtävät olleet annettava kokonaisuudessaan jollekin muulle kirjastolle? Vai olisiko pitänyt esittää jonkin kokonaan uuden toiminnon käynnistämistä. Niin pitkälle ei kuitenkaan ollut syytä edetä tilanteessa, missä perustoiminnotkin potivat voimavarojen pulaa.

Poliittisilla signaaleilla ei ole itseisarvoa eivätkä ne välttämättä aina ole sopusoinnussa toiminnallisten tavoitteitten kanssa. Poliittiset signaalit on tietysti tunnistettava, mutta niitä voidaan käyttää hyväksi vain jos ne auttavat saavuttamaan tavoitteet.

Mäkinen pohtii rationalismin kaudelle tunnusomaista konsensusta kirjastojen kesken. Hän painottaa konsensuksen merkitystä, mutta miettii myös, oliko yksimielisyys pelkkää harhaa ja johduko se suunnittelun rationaalisuudesta. Voin sanoa, ettei tilanteessa, missä laitokset tuntevat kilpailevansa samoista niukoista resursseista, tietenkään voi olla todellista konsensusta muualla kuin enkeleitten maailmassa. Me, jotka olimme puuhassa osallisia, emme olleet enkeleitä vaan hyvinkin särmikkäitä ihmisiä. Konsensus oli tietoinen yritys saavuttaa tavoitteet yhteisvoimin; jotta tavoitteista olisi voitu sopia, menetelmät oli valittava niin, että kaikki saattoivat luottaa niihin. Konsensus johtui suunnittelijoitten rationaalisuudesta, ei suunnittelumenetelmistä!

Konsensus murtui Tinfon toisessa mietinnössä, joka käsitteli luonnontieteiden keskuskirjastoratkaisua. Kun Mäkinen selostaa mietintöä ja siihen

liittyneitä erimielisyyksiä, hän olisi voinut todeta, että mietintöä valmistellut jaosto tietäen tai tietämättään päätyi eräänlaiseen poliittisesti tarkoituksenmukaiseen ratkaisuun. Siihen päästäkseen jaosto oli sivuuttanut koko joukon sellaisia tosiasioita, jotka rationaalissa käsittelyssä olisi ollut otettava vakavasti. Luonnontieteiden keskuskirjaston tehtäviä ei suurin surminkaan haluttu esittää millegään Helsingin yliopiston piirissä toimivalle kirjastolle. Paikalliset intressit painoivat enemmän kuin asia-argumentit. Poliitiikkaa tässä yhteydessä oli se, että eräitten keskuskirjastotehtävien sijoituspaikaksi olisi jaoston mielestä sopinut hyvin Turku; opetusministeriön korkeakoulu- ja tiedeosaston osastopäällikkönä toimi tuolloin muuan Turun yliopiston professori, jonka ilmeisestikin odotettiin edistävän ehdotuksen toteuttamista. Poliitiikan teko saattaa tietenkin olla aivan hyväksyttävää, mutta on vaikea vaatia, että asiantuntijat ryhtyisivät vääntämään tosiasioita politiikan muottiin. En vielä kukaan voi uskoa, että uudistukset jäivät tästä syystä toteuttamatta. Ei vain yksinkertaisesti ollut poliittista tahtoa panostaa kirjastojen kehittämiseen.

Mäkinen selostaa lausumia, joissa käsitellään Tinfon kolmannen mietinnön eli kehittämisohjelman herättämiä vaikutelmia. Ennen muuta ohjelmaa on kritikoitu siitä, ettei se esittänyt tärkeysjärjestykseen asetettua konkreettista toimenpideohjelmaa. Olen yhä edelleen sitä mieltä, että mietintö on syvällisin yritys analysoida kirjastojen ja informaatiopalvelujen toimintaa maassamme. Mutta ilmeisesti tulos on kaikista ponnisteluista huolimatta jäänyt vaikeaselkoiseksi. Käsitteäkseni monet mietinnön osat ovat yhä edelleen täysin käyttökelpoista tekstiä.

Omat tavoitteet ennen muuta

Mäkinen pitää tutkimuksessaan tieteellisten kirjastojen ja kirjallisuuspalvelun vastakohtaisuutta kehitystä ohjanneena perusasetelmana. Muistan hyvin, että tällainen vastakohta-asettelu oli olemassa. Se selitti kuitenkin hyvin vähän siitä, mitä todella tapahtui, siitäkään huolimatta, että monet pitivät kirjallisuuspalvelua kaikin puolin edistyksellisempänä kuin perinteistä kirjastotoimintaa. Kumpaakin toiminnan alaa pyrittiin kehittämään niiden omista tavoitteista käsin. Yhtä paljon oli kuitenkin kysymys eri aloilla toimivien kirjastojen erilaisista tehtävistä, mitä kaikki kirjastoissakaan työskennelleet eivät aina suostu-

neet näkemään. Erillisyys oli erityisen todellista siihen asti, kunnes myös teknilliset korkeakoulut siirrettiin opetusministeriön alaisuuteen. Mäkisen olisi ehkä ollut syytä pohdiskella myös tätä hallinnollista tilannetta.

Mäkisessä on herättänyt mielenkiintoa myös kysymys opetusministeriön otteen vahvistumisesta kirjastojen suunnittelutoiminnassa. Hän ei ilmeisestikään pidä tätä kehitystä pelkästään myönteisenä, mutta jos hän olisi tutkinut aineistoaan hieman tarkemmin, hän ehkä olisi havainnut, että juuri tätähän kirjastot toivoivat! Elimme siinä käsityksessä, että jos opetusministeriö saataisiin kiinnostumaan kirjastojen ongelmista, voimavaroja kenties lisättäisiin; omien voimavarojen vahvistaminen meni jokaisen kirjaston täryjärjestyksessä Tinfon tai muitten yhteisten organisaatioiden tarpeiden edelle. Toisekseen opetusministeriöstä toivottiin apua omia paikallisia päättäjiä vastaan. Tämä halu ilmeni pitkään ministeriön puoleen kääntymisenä, ja samassa tarkoituksessa Tinfokin eräässä vaiheessa antoi halukkaasti lausuntoja korkeakoulukirjastojen voimavarojen tarpeesta.

Mäkinen olisi ehkä saanut paremman kuvan kirjastojen todellisuudesta, jos hän olisi yrittänyt tarkastella yksittäisten laitosten ambitoita. Minkälaisia vastauksia hän olisi mahtanut saada, jos hän olisi vaikkapa kysynyt, mitä kaikkea sai aikaan halu taistella Helsingin yliopiston kirjaston oletettua dominanssia vastaan. Tämä asetelman tuli selvästi esille jo Tieteellisten kirjastojen lautakunnassa ja se on tehokkaasti jarruttanut kansalliskirjastokysymyksen ratkaisua tähän päivään asti. Mutta se tuli esille myös omassa toiminnassani pyrkiessäni löytämään menettelytapoja, joitten avulla asioita olisi voitu tarkastella asioina. Tietysti minäkään en voinut mitään sille seikalle, että Helsingin yliopiston kirjasto oli sekä kansalliskirjasto että maan suurin tieteellinen kirjasto. En jaksa uskoa, että yleiset trendit olisivat ohjanneet kehitystä voimakkaammin kuin kirjastojen omat tarpeet. Sinänsä tällainen käsitys on tietenkin mielenkiintoinen ja soveltuisi hyvin myös hypoteesiksi, mutta kovin kävisi työlläksi todistaa se oikeaksi.

Aikalaisten rooleista

Jotta edes osittain täyttäisin Mäkisen asettaman veloitteen julkaista omia muistelmia, otan vielä esille muutaman yksityiskohdan.

Ensinnäkin haluan todeta, että oma roolini oli 1960-luvulla vielä jokseenkin vaatimaton, niin vaatimaton ettei kirjoituksiini varmasti olisi juurikaan ollut syytä viitata. Se, mitä Esko Häkli 1967 kirjoitti, ei ennakoanut mitenkään sitä, mitä sama henkilö teki esimerkiksi vuonna 1971. Vuonna 1967 olin vastikään ottanut vastaan Suomalaisen Suomen toimitussihteerin tehtävät. Lehden elävöittämiseksi tarvitsin aktiivisia keskustelua, minkä takia kirjoitin mm. kansalliskirjastokysymyksestä ja pyysin Matti L. Ahoa ja Eero K. Neuvosta kirjoittamaan jatko-puheenvuorot. Olin kuvitellut pysyväni tiedekuntakirjastonhoitajana – viihdyin tehtävässä erittäin hyvin – ja jatkavani erilaisia kirjallisia harrastuksia. Karl-Erik Henrikssonin valmisteilla ollut siirtyminen ylikirjastonhoitajaksi Turkuun keväällä 1969 muutti tilanteen; minua ryhdyttiin houkuttelemaan yliopiston kirjastoon Henrikssonin viran hoitajaksi. Tämä tapahtui odottamatta; vaikka olinkin ollut monella tavalla yhteistyössä ylikirjastonhoitaja J. Vallinkosken kanssa, hän oli vain muutama vuosi aikaisemmin ollut niitten henkilöitten joukossa, jotka olivat käyneet opetusministeriössä esittämässä vastalauseensa sen johdosta, että olin saanut tiedekuntakirjastonhoitajan viran ilman kirjastokoulutusta.

Toisaalta rohkenen väittää, että osuuteni atk-kehityksen alkuvaiheissa oli varmasti jonkin verran suurempi kuin mitä Mäkisen esityksestä on pääteltävissä. Se kytkeytyi läheisesti siihen, että aktiivisuuteni kohdistui noina vuosina käytännöllisiin asioihin; olin vain virkaa toimittava osastopäällikkö, en minkään suuren kirjaston johtaja.

Käyttämällä perusteellisemmin hyväkseen haastattelumenetelmää Mäkinen olisi saanut selville monien kehitystä selvittäneiden tekijöiden joukossa myös sen, ettei Helsingin yliopiston kirjaston ylikirjastonhoitaja Jorma Vallinkoski ollut tieteellisten kirjastojen puolella enää 1960-luvun jälkipuoliskolta lähtien varsinainen primus motor; siihen asemaan joutui ilmeisestikin tahtomattaan ylikirjastonhoitaja Henrik Schauman, jolla oli selkeä kuva tieteellisten kirjastojen kehittämistarpeista ja jonka arvostelukykyyn myös opetusministeriössä luotettiin. Vallinkoski alkoi vetäytyä entistä enemmän syrjään; hän oli mitä ilmeisimmin tuolloin jo sairas, vaikka tiesimme sen vasta paljon myöhemmin. Tässä on ainakin yksi syy myös siihen, miksi hänen johdollaan toiminut Tieteellisten kirjastojen lautakunta ei kyennyt enää aktivoitumaan toivotulla tavalla.

Schauman oli avainhenkilö myös luotaessa nykymuotoista Tinfoa 1970-luvun alussa. Elin Törnudd, joka tuolloin toimi ensimmäisen Tinfon puheenjohtajana (1968–71), vastusti hanketta ymmärrettävistä syistä. Mäkisen s. 109 selostama keskustelu Markku Linnan kanssa antaa tilanteesta tältä osin jossakin määrin toisenlaisen kuvan. Koska itse olin vailla muodollista asemaa, osuuteni tässä Tieteellisten kirjastojen lautakunnan ja Tinfon yhdistämisessä oli jokseenkin olematon. Tietenkään en voi kieltää sitä seikkaa, että kävimme Henrik Schaumanin kanssa jatkuvia keskusteluja tieteellisten kirjastojen kehittämisestä, mitkä keskustelut usein johtivat myös aloiteisiin.

Kysymykset toistuvat

Olisi ollut mielenkiintoista lukea Mäkisen perustelut toteamukselleen, että Helsingin yliopiston kirjaston johtosääntö vuodelta 1961 oli tieteellisen kirjastolaitoksen HYK-keskeisyyden selkein osoitus ja mahdollisesti jopa sen joutsenlaulu. Olisi mielenkiintoista kuulla yksityiskohdaisemmin, mihin tämä toteamus perustuu, sillä en voi muistaa, että johtosääntö olisi aiheuttanut minkäänlaista mielenliikutusta muissa kirjastoissa. Johtosääntöhän sääteli vain kirjaston omaa asemaa ja tehtäviä; se ei suhteuttanut kirjastoa

maan muihin kirjastoihin. Johtosääntö kirjasi käytännössä tapahtuneet muutokset, kuten kirjaston tehtävän toimittaa kansallisbibliografiaa. Edelleen siihen kyettiin kirjaamaan kirjaston johdon pyrkimyksiä, joiden avulla kirjaston asemaa haluttiin vahvistaa yliopiston sisällä. Joka tapauksessa on oikaistava se Mäkisen oletus (s. 101), että ylikirjastonhoitaja Vallinkoski olisi ollut – tietäen tai tietämättään – samassa rintamassa erillisten dokumentaatiolaitosten kannattajien kanssa. Kun hän painotti Helsingin yliopiston kirjaston roolia tutkimuksen alalla, hänen tavoitteensa olivat ennen muuta yliopiston sisäisiä ja liittyivät kirjaston asemaan yliopistoyhteisössä.

Ilkka Mäkinen kaipailee tutkimuksensa lopussa yhtenäistä juonta K&I-alan suunnitteluun. Luulen, että juoni olisi löytynyt, jos Mäkinen olisi uskaltanut keskelle kirjastojen arkitodellisuutta ja kysynyt toistuvasti, mihin kirjastot pyrkivät, ja miksi. Tällöin olisi ehkä ilmennyt, että yksiin ja samoihin kysymyksiin oli palattava toistuvasti mutta aina uudella tavalla, koska aikaisemmat yritykset eivät olleet johtaneet tuloksiin. Menetelmien ja lähestymistapojen muutokset eivät välttämättä merkinneet muutoksia kirjastojen tavoitteissa. Kirjastojen suunnittelu on koko oman muistini ajan ollut hyvin pragmaattista siitä riippumatta, millaiset menetelmät kulloinkin on valittu.

Esko Häkli

Tämän numeron kirjoittajat

Häkli, Esko, ylikirjastonhoitaja, Helsingin yliopiston kirjasto

Okko, Marjatta, emeritusprofessori, Helsinki

Orava, Hilikka, kirjastotoimenjohtaja, Salo

Poteri, Eija, vs. amanuenssi, Tampereen yliopisto

Savolainen, Reijo, vs. apulaisprofessori, Tampereen yliopisto